

DE GEVEL

De gevel van een woning kan ons heel wat vertellen over de mensen die het huis lieten bouwen of die er in die tijd woonden. Wij kozen voor drie gevels uit verschillende periodes die elk een specifiek voorbeeld vormen voor die tijd in kwestie.

Jennevalstraat 15, Brussel Uitbreiding Oost, arch. Josse Van Krieking, 1902

Het herenhuis

Tweede helft 19de eeuw
tot aan de Eerste Wereldoorlog

Bij het herenhuis zie je aan de grootte en de plaatsing van de ramen duidelijk een hiërarchie die verwijst naar de toenmalige manier van leven.

De verdiepingen

Typisch voor dit soort woningen is het raam op straatniveau. Hierachter bevond zich een ruimte half onder de grond. Oorspronkelijk diende deze verdieping als keuken en wasplaats. Ze werd de kelderkeuken genoemd. Ze was duidelijk gescheiden van de andere leefruimtes, zodat de bewoners niet geconfronteerd werden met het afval en slechte geuren. De ruimtes waren koel, een voordeel in een tijd zonder frigo's, maar kreeg weinig licht binnen. Het niveau van de keuken verradt dan ook de aanwezigheid van huispersoneel.

Een gevolg van deze kelderkeuken was dat de belangrijke leefruimtes (salon, eetplaats, achterkamer of soms veranda) een stuk hoger lagen dan het straatniveau. Vanuit het salon had je een goed zicht op straat, terwijl je zelf moeilijk gezien werd. Licht viel overvloedig binnen. De hoge plafonds van deze kamers, de hoogste in heel het huis, en de grote ramen gaven grandeur en prestige. Het waren ook de meest gedecoreerde kamers. Op deze verdieping, de bel-etage, ontving men de gasten.

Op de verdiepingen boven de bel-etage bevonden zich de privévertrekken: de kamers voor de ouders, daarboven voor de kinderen en op het hoogste niveau voor het personeel. Hoe hoger je gaat in het herenhuis, hoe lager de plafonds worden. En dat zie je aan de ramen in de gevel, omdat ze steeds kleiner worden.

De gevel

De indeling van de gevel is asymmetrisch met een smalle en een brede travee. Ook dat vertelt iets over de algemene indeling van het huis: achter de smalle travee bevindt zich de traphal, terwijl je achter de brede travee de (woon)kamers vindt. Of het nu gaat om een eerder bescheiden herenhuis of een veel ruimere woning, deze indeling domineert tot aan de Eerste Wereldoorlog.

Het appartementsgebouw

Het Interbellum

Na de Eerste Wereldoorlog zien we de opkomst van hoogbouw. Per m² grondoppervlakte kan men daarin immers meer mensen huisvesten en de Brusselaars beginnen het idee om in appartementen te leven, te aanvaarden.

Collectieve huisvesting

In appartementsgebouwen konden de bewoners diensten, personeel en voorzieningen delen die voor één gezin te duur waren geworden, bijvoorbeeld het onderhoud van gemeenschappelijke of privéruimtes, de postverdeling of de bewaking. Bovendien geven appartementen het voordeel dat het hele huiselijke bestaan op dezelfde verdieping gebeurt. Liften vergemakkelijken dan weer het leven op de hogere verdiepingen. Ook de wet op de mede-eigendom (1924) die de juridische aspecten tussen mede-eigenaars beter regelt, is een stimulans voor het appartementsgebouw.

De gevel

In de gevel zien we een opeenvolging van dezelfde ramen op elke verdieping. Zij vertellen ons dat de binnenindeling van het appartementsgebouw op elke verdieping hetzelfde is. De traphal, met haar ramen van beneden tot boven, is ook duidelijk zichtbaar in de gevel.

Cervantesstraat 75, Vorst, arch. René Delbecq, 1934

De bel-etagewoning

Na de Tweede Wereldoorlog

Terwijl de maatschappij in de jaren 1950-1960 democratiseert, verhoogt ook de levensstandaard. De productie stijgt, alsook de werkgelegenheid en de lonen. De consumptiemaatschappij dient zich aan en 'koning' auto verovert de wegen. Het bezit van een wagen is het bewijs van een geslaagd leven, en dat mag gezien worden. Een groot stuk van het gelijkvloers, zelfs meer dan de helft van de gevel, wordt ingenomen door de garagepoort, naast de ingang van het huis, met aanpalend een berg- of wasruimte. De leefruimtes beginnen pas op de eerste verdieping. Dit type van woning krijgt de naam 'bel-etagewoning'.

Dankzij het systematisch gebruik van gewapend beton kan de gevel geopend worden met raampartijen over de lengte van de hele gevel. Het salon en de eetplaats vormen één grote leefruimte die de naam 'living' meekrijgt. Deze kan zelfs over de hele diepte van het huis lopen, van de tuin tot de straat. Hierdoor, én door de ligging op de eerste verdieping, profiteren de bewoners van een overvloedige lichtinval. Deze eengezinswoningen werden vaak als rijhuis gebouwd.

De Villegaslaan 25, Ganshoren, arch. Raoul Brunswyck, 1957